CÂTEVA CONSIDERAŢII ASUPRA RELAŢIEI TIMP-ASPECT ÎN LIMBILE ROMÂNĂ ŞI ENGLEZĂ

Manuela MARGAN

Vom porni în acest studiu al relaţiei timp-aspect care interesează clasa verbului în limbile română şi engleză de la moficările aduse de noua *Gramatică a Limbii Române (2005)*, modificări care, în opinia noastră, facilitează demersul contrastiv între cele două limbi. Aceasta nu înseamnă că vom face *tabula rasa* de bibliografia mai puţin recentă; însă recunoaşterea unei categorii gramaticale a aspectului de către GLR 2005 serveşte cel mai bine intenţiilor noastre din acest studiu.

1. Noţiunea de *timp* reprezintă o categorie gramaticală specifică verbului. În accepţiunea GLR 2005, „timpul este categoria gramaticală care indică fixarea desfăşurării unui proces (acţiune, eveniment sau stare) în raport cu actul enunţării şi se manifestă prin existenţa unor ansambluri (seturi) de forme verbale”.[1] Distincţiile temporale şi structurile formale sunt însă diferite de la o limbă la alta, de unde şi confuziile care pot apărea din cauza lipsei unor forme echivalente. În cazul de faţă, există doar şapte timpuri verbale ale indicativului în limba română şi douăsprezece în engleză.

În funcţie de intervalul în care se desfăşoară comunicarea, afirmă GLR 2005, „câmpul semantic al temporalităţii este segmentat în trei zone: prezent (acum), trecut (până acum) şi viitor (de acum încolo)”[2].

[1] GLR 2005, vol. I, p. 394.
[2] GLR 2005, vol. I, p. 394.

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

1.2. De asemenea, trebuie înţelese câteva noţiuni pentru a putea caracteriza un eveniment sau stare din punct de vedere temporal dar şi aspectual[3]:

- **timpul vorbirii** (momentul în care propoziţia este exprimată)
- **timpul acţiunii** (atunci când o acţiune are loc)
- **timpul de referinţă** (reprezentând axa pe care vorbitorul se situează în relaţie cu acţiunea: axa prezentului, trecutului sau viitorului. În enunţul *citesc o carte* timpul de referinţă este prezentul, în enunţul *am citit această carte* timpul de referinţă este trecutul, iar în *voi citi această carte* timpul de referinţă este viitorul.)

Timpul de referinţă poate fi înţeles contextual sau explicit, confirmat de adverbe temporale precum *atunci, cândva, acum, azi, ieri, mâine* etc.

2. Înainte de a trece însă la o analiză a timpurilor verbale în cele două limbi, deoarece ne interesează aici relaţia între timp şi aspect, vom aduce câteva lămuriri cu privire la categoria aspectului, un domeniu „sensibil" şi adesea ireconciliabil în gramatica comparativă vizând cele două limbi, mai ales datorită absenţei categoriei gramaticale a aspectului din majoritatea gramaticilor tradiţionale de limbă română.

2.1. În limba engleză, lucrurile sunt destul de clare în ceea ce priveşte categoria aspectului: din punct de vedere structural,

---

[3] Ioana Ştefănescu, *Morfology* (2), TUB, Bucureşti, 1988, p. 226, citată în C. Manea şi M-C. Manea, *Notes for a Contrastive and Didactic Approach to the Use of the Present Perfect Tense versus the Past Tense* în „Studii de gramatică contrastivă", Bădulescu, Sanda M., şi Găitănaru, Ştefan (coord*.),* Univ. din Piteşti, Nr.7, 2007, p. 12.

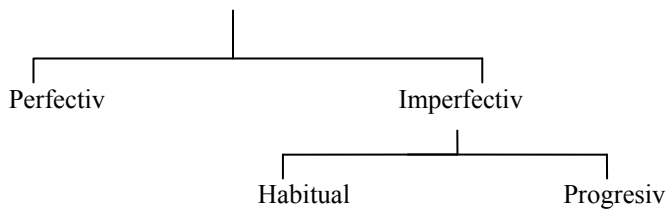
BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

engleza distinge *aspectul progresiv/ continuu* (marcat de auxiliarul *be* + participiul în *–ing*) şi *aspectul perfectiv* (auxiliarul *have* + participiul în *-ed*) şi se referă la opoziţia finit/non-finit a procesului descris de verb. *Aspectul perfectiv* desemnează acţiuni sau stări care au loc într-o perioadă de timp anterioară momentului specificat, în timp ce *aspectul progresiv* desemnează acţiuni sau stări în desfăşurare la momentul indicat de către grupul verbal[4].

- **Prezent – Aspect Perfectiv**: I *have seen* him and he *hasn't* even *looked* at me. (L-*am văzut* şi el nici măcar *nu s-a uitat* la mine.)
- **Trecut – Aspect Perfectiv**: We *had* never *eaten* octupus. (Nu mai *mâncaserăm* caracatiţă)
- **Prezent – Aspect Progresiv**: She *is studying* for the exam. (Ea *învaţă* pentru examen.)
- **Trecut – Aspect Progresiv**: I *was trying* to remember his name but I couldn't. (*Încercam* să-mi amintesc numele lui dar nu am reuşit.)

E. Croitoru şi M. Velică[5] propun o variantă simplificată a schemei lui Comrie privind aspectul în limba engleză:

Clasificarea opoziţiilor aspectuale

[4] *Longman Grammar of Spoken and Written English*, p. 460.
[5] *A Few Remarks on Translating the Imperfective into Romanian* în „Studii de Limbi şi Literaturi Moderne", Ed. Mirton, Timişoara, 2000, p. 48.

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

2.2. Tradiţional, gramaticile limbii române nu menţionau decât cu puţine excepţii o categorie gramaticală a aspectului, acesta fiind considerat o categorie eminamente lexicalizată prin verbe aspectuale (*a începe, a înceta, a se pune pe* etc.), cuvinte cu sens aspectual (*deja, tot, mereu, în fiecare zi* etc.), formaţii cu prefixe (a ***re****citi*, a ***a****dormi*). Pe de altă parte, GLR 2005 propune o categorie gramaticală a aspectului „specifică verbului care dă seama de structura intervalului de desfăşurare a procesului comunicat prin grupul verbal”[6], realizând următoarele distincţii aspectuale:

perfectiv (proces încheiat: *El a scris*);
non perfectiv (proces în desfăşurare: *El scria*).

durativ (El scrie);
momentan/punctual (El intră).

determinat/individual (El ascultă muzica anilor’70);
generic (El ascultă muzică).

unic (El a scris scrisoarea săptămâna trecută);
iterativ (El a scris două scrisori săptămâna trecută);
frecventativ (El a scris scrisori în fiecare săptămână).

incoativ (El începe să scrie);
continuativ (El continuă să scrie);
terminativ (El termină de scris)[7].

---

[6] GLR 2005, vol. I, p. 449.

[7] cu referire la cazul limbii engleze, dar nu numai, în privinţa acestor distincţii aspectuale, David Crystal (citat în C. Manea şi M-C Manea, *op. cit*., p. 10) afirmă: „Alte construcţii engleze au fost uneori analizate din punct de vedere al aspectului, de pildă, în ceea ce priveşte diferenţierile «habituale» (ca şi în *used to*); iar în alte limbi pot fi întâlnite alte distincţii aspectuale, de exemplu «iterativ» sau «frecventativ», «incoativ» sau «inceptiv» (...)” (*A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, Blackwell, p. 27).

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

2.3. Dintre aceste opoziţii, limba română *gramaticalizează* o singură distincţie aspectuală[8], şi anume *perfectiv – nonperfectiv*, celelalte fiind realizate prin mijloace lexicale, aşa cum am arătat mai sus. Opoziţia perfectiv – nonperfectiv interesează doar axa trecutului şi a viitorului şi „este asociată cu semnificaţia temporală «anterior unui punct de reper *tx*, altul decât *to* (momentul enunţării)»: timpurile care prezintă trăsătura [anterioritate faţă de *tx*] au şi caracteristica aspectuală [+Perfectiv]; prin urmare, în manifestarea lui gramaticalizată [+/-Perfectiv] aspectul este subordonat timpului”[9].

3. Asupra acestor opoziţii aspectuale vom insista în partea următoare a studiului, unde vom analiza sistemul timpurilor verbale în limbile română şi engleză prin prisma relaţiei timp – aspect realizată la nivelul grupului verbal.

3.1. Pe axa prezentului, limba română gramaticalizează o singură formă verbală, în timp ce limba engleză distinge nu mai puţin de patru:

ROMÂNĂ	ENGLEZĂ
Prezent (*eu citesc*)	Present simple (*I read*)
	Present progressive (*I am reading*)
	Present perfect (*I have read*)
	Present perfect progressive (*I have been reading*).

În timp ce în limba engleză aspectele perfectiv şi progresiv sunt marcate la prezent în forma verbului, româna poate realiza aceste distincţii doar contextual. Astfel, singura formă verbală

[8] v. GLR 2005*,* vol. I, p. 449.
[9] *Ibid*., p. 450.

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

de prezent din română, din punct de vedere semantic, localizează acţiunea în momentul prezent şi, în general, nu explicitează dacă aceasta are legătură cu trecutul sau dacă va continua după momentul de referinţă. Aici intervine aspectul: de pildă, aspectul progresiv implică necesitatea ca o acţiune să nu fie momentană, astfel încât utilizarea acestei forme gramaticale va genera o interpretare conform căreia momentul prezent este doar un moment dintr-un context general mai larg[10].

În exemplul:

*The student **is doing** his homework.*
*Studentul îşi **face** tema.*

datorită lipsei unei distincţii aspectuale formale în limba română, nu este evident dacă acţiunea este momentană sau durativă, dar cunoaşterea noastră asupra lumii ne arată că este vorba de o acţiune care ocupă un interval de timp. În acest caz, în limba română, caracteristica *durativă* asociată verbului *face* este realizată contextual şi se corelează cu trăsătura semantică intrinsecă a verbului[11].

În ceea ce priveşte trăsătura [+/-Perfectiv], unde engleza are forme specializate pentru aspectul perfectiv (Present perfect şi Present perfect progressive), în limba română, prezentul este caracterizat în general de trăsătura aspectuală [–Perfectiv].

Totuşi, aşa cum se arată în GLR 2005, trăsătura aspectuală se poate modifica. În enunţurile *el lucrează de azi dimineaţă, Dunărea curge în Marea Neagră,* verbele prezintă trăsătura [–Perfectiv] redând procese continue sau stări permanente. „În schimb, în enunţurile următoare, verbele nu mai au caracteristica aspectuală tipică, deoarece exprimă procese modificabile: *Marea Neagră **este** invadată de alge;* (până acum nu a fost /de

[10] v. B. Comrie, *Tense,* Cambridge University Press, 1993, p. 38.
[11] v. GLR 2005, vol. I, p. 450.

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

acum încolo nu va mai fi aşa), *Ana **are** părul blond* (s-a vopsit, săptămâna trecută era brunetă)[12]". Modificarea trăsăturii aspectuale în aceste exemple marchează trecerea de la [–Perfectiv] la [+Perfectiv].

3.2. Paradigma trecutului distinge câte patru timpuri verbale atât în română cât şi în engleză, după cum urmează:

ROMÂNĂ	ENGLEZĂ
Perfect compus (*eu am citit*)	Past simple (*I read*)
Perfect simplu (*eu citii*)	Past progressive (*I was reading*)
Imperfect (*eu citeam*)	Past perfect (*I had read*)
Mai-mult-ca-perfect (*eu citisem*)	Past perfect progressive (*I had been reading*)

Din nou, limba engleză marchează formal aspectele perfectiv şi progresiv, limba română gramaticalizând trăsătura [Perfectiv]. Astfel, *Perfectul compus, Perfectul simplu* şi *Mai-mult-ca-perfectul* prezintă trăsătura [+/-Perfectiv] exprimând procese încheiate în timp ce *Imperfectul* prezintă trăsătura [–Perfectiv] exprimând procese care se desfăşoară pe toată durata unui interval temporal stabilit. Există şi modificări aspectuale care survin în cazul acestor forme verbale care determină glisajul dinspre [+Perfectiv] spre [–Perfectiv] sau invers, dar acestea reprezintă nuanţe sau excepţii[13].

---

[12] GLR 2005, vol. I, p. 413.

[13] A se vedea în acest sens, de pildă, GLR 2005, vol. I, pp. 428-431, unde se arată că trăsătura [–Perfectiv] a imperfectului poate fi modificată în corelaţie cu semnificaţia lexicală a verbului şi contextul în care acesta apare. Astfel, în enunţul *Lucian tocmai **deschidea** uşa, când (deodată) a auzit strigând.,* procesul *deschidea uşa* este coincident cu procesul *a auzit strigând*, dar nu se desfăşoară pe toată durata marcată prin perfect, aşadar în acest context imperfectul este [+Perfectiv].

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

3.3. Pe axa viitorului, româna prezintă două timpuri verbale: *Viitorul propriu-zis* şi *Viitorul anterior*; în limba engleză timpurile verbale fiind ordonate ca şi în cazul prezentului şi trecutului după valorile aspectuale progresiv, perfectiv şi perfectiv progresiv[14]:

ROMÂNĂ	ENGLEZĂ
Viitor propriu-zis	Future simple
(*voi (oi) citi*) *am(o) să citesc*	(*I shall read*)
Viitor anterior (*voi (oi) fi citit*)	Future progressive
	(*I shall be reading*)
	Future perfect
	(*I shall have read*)
	Future perfect progressive
	(*I shall have been reading*)

Deşi principala distincţie între Viitorul propriu-zis şi Viitorul anterior este de ordine temporală, unde Viitorul anterior este caracterizat prin anterioritatea faţă de un alt moment din viitor, trăsătura aspectuală [–Perfectiv] caracterizează Viitorul propriu-zis, în timp ce Viitorul anterior este caracterizat prin trăsătura [+Perfectiv].

4. Relaţia timp-aspect ocupă o pondere diferită în analiza sistemului verbal din limbile română şi engleză. Gramaticalizarea distincţiilor aspectuale în limba engleză pe toate cele trei axe – ale prezentului, trecutului şi viitorului – ridică probleme de echivalare a nuanţelor aspectuale nu doar prin

[14] Am omis aici intenţionat seria Future-in-the-past, în principal datorită controverselor privind calitatea acestora de timpuri verbale propriu-zise.

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

comparaţie cu limba română, dar şi cu alte limbi europene în care categoria gramaticală a aspectului nu există sau ocupă o pondere redusă.

Some Considerations on the Tense–Aspect Relation in Romanian and English

In this paper we intend to examine the Tense–Aspect Relation in Romanian and English, starting from the clarifications brought about by the *2005 Grammar of the Academy*. We shall discuss the temporal and aspectual characteristics of the verb in the two languages under scrutiny and highlight the differences between them. We shall also focus on the perfective and progressive aspects and try to establish some possibilities of cross-linguistic equivalence between Romanian and English.

Bibliografie

*** *Gramatica Limbii Române*, vol. I. *Cuvântul,* Ed. Academiei Române, Bucureşti, 2005.

*** *Gramatica Limbii Române*, vol I., editia a II-a revazută şi adaugită, Ed. Academiei Române, Bucureşti, 1963.

*** *Longman Grammar of Spoken and Written English,* Longman, 1999.

COMRIE, Bernard, *Tense,* Cambridge University Press, 1993.

CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, Gheorghe, *Morfologia limbii române*, Ed. Vox, Bucureşti, 1996.

CRĂINICEANU, Ilinca, *English Progressive and Romanian Imperfective Viewpoints*, „Revue Roumaine de Linguistique", XLIV, N.1-4, Janvier-Decembre, Edit. Academiei Române, 1999, pp. 21-47.

CROITORU, Elena, VELICĂ, Marius, *A Few Remarks on Translating the Imperfective into Romanian,* in „Studii de Limbi şi Literaturi Moderne", Universitatea de Vest din Timişoara, Ed.Mirton, 2000, pp. 48-56.

GĂLĂŢEANU-FÂRNOAGĂ, Georgiana, COMIŞEL, Ecaterina, *Gramatica limbii engleze,* Ed. Lucman, Bucureşti, 1998.

IRIMIA, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Ed. Polirom, Iaşi, 1997.

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)

MANEA, Constantin, MANEA, Maria Camelia**,** *Notes for a Contrastive and Didactic Approach to the Use of the Present Perfect Tense vs. the Past Tense,* in „Studii de gramatică contrastivă", Univ. din Piteşti, No.7, 2007, pp. 10-19.

VIŞAN, Nadina, *Between the Perfect and the Preterite – A DRT Analysis of the Romanian and the English Complex Past,* in „Revue Roumaine de Linguistique", LI, No. 1, Janvier-Mars, Edit. Academiei Române, 2006, pp. 55-71.

VIŞAN, Nadina, *A DRT Interpretation of "Perfect" Sentences: Past Perfect & Mai mult ca perfectul,* in „Revue Roumaine de Linguistique", L, No. 1-2, Janvier-Juin, Edit. Academiei Române, 2005, pp. 105-118.

VIŞAN, Nadina, *A DRT Analysis for English Present Perfect,* in „Studii şi cercetări lingvistice", No.1, ianuarie-iunie, Edit. Academiei Române, 2006, pp. 25-34.

ZDRENGHEA, Mihai Mircea, *Some Observations on Tense Contrast in English and Romanian,* in „Studia Universitatis Babeş-Bolyai", Philologia, XXIV, 2, 1979, pp. 48-55.

ZDRENGHEA, Mihai Mircea, *Some Observations on the Meaning of the Past Tense*, in „Studia Universitatis Babeş-Bolyai", Philologia, XXV, 2, 1980, pp. 46-50.

ZDRENGHEA, Mihai Mircea, *Towards a Semantic Interpretation of the Present Tense*, in „Studia Universitatis Babeş-Bolyai", Philologia, XXIII, 1, 1978, pp. 53-61.

BDD-A12913 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:51:50 UTC)